

ITÄ-SUOMEN HALLINTO-OIKEUS
Minna Canthin katu 64, PL 1744, 70101 KUOPIO
Puhelin 029 56 42500
Faksi 029 56 42501
Sähköposti ita-suomi.hao@oikeus.fi

LÄHETE

16.11.2020

00010/19/2299

00588/19/2299

Tohmajärven kunnanhallitus
Järnefeltintie 1
82600 TOHMAJÄRVI

Tiedoksi Itä-Suomen hallinto-oikeuden päätös.

Sauli Hakkarainen
lainkäyttösihteeri

Sähköinen asiointipalvelu (muut kuin viranomaiset):
<https://asiointi2.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet>

Puhelujen hintatiedot:
029 56 –alkuisiin numeroihin soittaessa puheluista peritään vain soittajan oman operaattorin sopimuksen mukainen paikallisverkko- tai matkapuhelinmaksu.

Antopäivä
16.11.2020

Diaarinumero
00010/19/2299
00588/19/2299

ASIA

Kunnallisvalitukset

Valittaja

Pauli Juhani Hakkarainen, Tohmajärvi

Valituksenalaiset päätökset

1. Tohmajärven kunnanvaltuuston päätös 26.11.2018 § 66

Keskustan valtuustoryhmä on tehnyt valtuustoaloitteen vesimaksuhuojenuksesta suurimmille veden käyttäjille.

Valtuusto on hyväksynyt valtuutettu Mikko Löppösen kunnanhallituksen esitykselle tekemän vastaesityksen. Löppösen vastaesityksen mukaan:

”Kunnanhallitus hyväksyy ympäristölautakunnan esityksen siten, että vuosittain 2 000 m³ ja sitä enemmän vettä kuluttavat maatilat ja yritykset voivat hakea ympäristölautakunnalta alennusta veden kulutushintaan. Alennus on 50 % kokeiluvuosina 2019-2020 siltä osin kuin kulutus ylittää 2 000 m³. Hakemus tulee esittää ensimmäisen kerran syyskuun 2019 loppuun mennessä.

Ympäristölautakunta käsittelee hakemukset kokouksessaan ja samalla määrittelee alennusperusteet.

Kunnanhallitus esittää tarkennetun päätösesityksen valtuustolle vastauksena tehtyyn valtuustoaloitteeseen. Samalla kunnanhallitus esittää, että valtuusto toteaa valtuustoaloitteen loppuun käsitellyksi.”

2. Tohmajärven kunnanvaltuuston päätös 25.2.2019 § 5

Kunnanvaltuusto on valituksenalaisella päätöksellään 25.2.2019 § 5 kunnanhallituksen esityksestä käsitellyt asian uudelleen hallintolain 50 ja 52 §:ien asiavirheen korjaamista koskeviin säännöksiin viitaten ja on päättänyt aloitevastauksena seuraavaa:

2 000 m³ vuodessa ylittävältä osalta veden kulutushintaan saa hakemuksesta 50 %:n alennuksen. Alennus on kokeiluluontoisesti voimassa vuosina 2019 ja 2020. Hakemus alennuksen saamiseksi tulee osoittaa ympäristölautakunnalle kokeiluvuosina syyskuun loppuun mennessä.

Tarkoituksena on kannustaa käyttämään kunnallista vettä vaihtoehtona oman kaivoveden käytölle ja siten kasvattaa vesilaitoksen tuloja. Alennuksen jatkosta päätetään sen jälkeen, kun kokeilun vaikutukset ovat tiedossa.

Alennukseen ovat oikeutettuja kunnan vesilaitoksen piirissä olevat loppukulluttaja-asiakkaat. Alennusta ei myönnetä taloyhtiöille tai yhteisöille, jotka edelleen laskuttavat veden kulutuksen omilta asiakkailtaan.

Valtuusto on todennut aloitteen loppuun käsitellyksi ja on samalla kumonnut asiassa 26.11.2018 (§ 66) tekemänsä päätöksen.

VAATIMUKSET HALLINTO-OIKEUDESSA

1. Tohmajärven kunnanvaltuuston päätös 26.11.2018 § 66

Kunnanvaltuuston päätös 26.11.2018 § 66 on kumottava ja päätöksen täytäntöönpano on kiellettävä. Kunta on velvoitettava korvaamaan Hakkaraisen oikeudenkäyntikulut.

Hakkarainen on perustellut vaatimuksiaan valituskirjelmästä lähemmin ilmenevin tavoin seuraavasti:

Päätös loukkaa ympäristölautakunnan toimivaltaa. Tohmajärven kunnan hallintosäännön mukaan ympäristölautakunnan tehtävänä on vahvistaa vesilaitoksen liittymis- ja perusmaksujen perusteet. Kunnanhallitus on ohittanut asiassa budjetin kautta tulovastuullisen hallintokunnan kannan. Kunnanhallituksen päätösesitys poikkeaa niin merkittävästi ympäristölautakunnan esityksestä, että muutos olisi edellyttänyt otto-oikeuden käyttämistä tai asian palauttamista ympäristölautakunnan käsitelyyn.

Asian käsittelyyn on mahdollisesti osallistunut esteellisiä henkilöitä. AsOy Tikankontin hallituksen jäsenet ja Tohmajärven vanhustentalon yhdistyksen edustajat etuuden edunsaajina tulisi tarkistaa kunnallisvalituksen käsittelyn yhteydessä. Vastaesityksen kunnanhallituksen nimissä tehnyt kunnanhallituksen puheenjohtaja Mikko Löppönen on myös ASOy Tikankontin halli-

tuksen puheenjohtaja. Kunnanhallitus on kollektiivinen vain kokouksessaan, muutoin esitys on yksittäisen valtuutetun.

Vesimaksujen huojentaminen on Euroopan unionin säännösten vastaista kiellettyä piilotukea. Päätös on kuntalain 1 ja 8 §:ien, yhdenvertaisuuslain sekä vesihuoltolain 8 §:n vastainen.

Vesimaksujen huojentamista koskeva päätös loukkaa kuntalaisten yhdenvertaisuutta muun ohella siksi, että päätös ei koske Värtsilän vesiosuuskunnan kuluttajia. Vesihuolto haja-asutusalueilla toteutettiin aiemmin usean vesiosuuskunnan toimesta, jotka on nyttemmin sulautettu kunnalliseen vesilaitokseen. Vesiosuuskuntien väliin jäi maatiloja ja talouksia, joita ei hyväksytty osuuskuntiin pitkän välimatkan tai vähäiseksi ennakoitujen kulutuksen takia. Taloudet joutuivat kalliisti rakentamaan porakaivot ja vedensuodatusjärjestelmät.

Maksujen alentaminen ei ole järkevää kulukurin näkökulmasta, sillä Tohmajärven kunnalle syntyy vuonna 2018 alijäämää, josta osa vesilaitoksen toimialalla ja lisäksi vesilaitoksella on isot korjaustarpeet. Jos kulutusta ja sitä kautta vesilaitoksen tuloja halutaan lisätä, olisi parempi laskea vesimaksuja kautta linjan, mikä puolestaan on ristiriidassa ympäristönäkökulman kanssa. Päätös on ristiriidassa kestävä kehityksen tavoitteen kanssa.

2. Tohmajärven kunnanvaltuuston päätös 25.2.2019 § 5

Kunnanvaltuuston päätös 25.2.2019 § 5 on kumottava ja sen täytäntöönpano on kiellettävä. Kunta on velvoitettava korvaamaan Hakkaraisen oikeudenkäyntikulut 120 eurolla.

Hakkarainen on perustellut vaatimuksiaan muun ohella seuraavasti:

Kunnanhallituksen päätösesitys poikkeaa niin merkittävästi ympäristölautakunnan pohjaesityksestä, että kyse on maksuperusteiden muutoksesta, joka hallintosäännön mukaan kuuluu ympäristölautakunnan toimivaltaan. Päätös on kuntalain 1 ja 8 §:ien, yhdenvertaisuuslain sekä vesihuoltolain useiden pykälien vastainen. Päätös loukkaa kuntalaisten yhdenvertaisuutta ja on ristiriidassa kestävä kehityksen tavoitteen kanssa.

Lisäksi Hakkarainen on valituksensa perusteena viitannut Tohmajärven kunnanvaltuuston päätöksestä 26.11.2018 § 66 tekemänsä kunnallisvalituksen perusteluihin sekä kunnanvaltuuston kokouksessa 25.2.2019 tekemänsä vastaesityksen ja eriävän mielipiteen perusteluihin.

Vastaesityksensä 25.2.2019 perusteena Hakkarainen on vedonnut siihen, että vesimaksujen perusteista päättäminen kuuluu ympäristölautakunnan toimivaltaan. Päätös on kuntalain 1 §:n ja 8 §:n 2 momentin 1 kohdan, hallintolain 6 §:n ja vesihuoltolain 11, 18, 21 ja 23 §:ien vastainen. Lisäksi vastaesityksen perusteena on esitetty, että yhdenvertaisuuslain 11 §:n 1-2 kohdissa kielletään elinkeinotoiminnan tukeminen.

Asioiden käsittely hallinto-oikeudessa

1. Valitus kunnanvaltuuston päätöksestä 26.11.2018 § 66

Tohmajärven kunnanhallitus on antanut lausunnon, jossa se on todennut, että valtuuston päätöksentekomenettelyssä tai pöytäkirjauksessa on tapahtunut virhe. Vaikka valituksessa ei ole tähän vedottukaan, on tämän havainnon johdosta selkeintä, että kunnanhallitus ja valtuusto käsittelevät asian uudestaan. Kunnanhallitus on pyytänyt hallinto-oikeutta pidättäytymään valitusasian käsittelystä ja on ilmoittanut toimittavansa hallinto-oikeudelle tiedon uudesta päätöksestä välittömästi, kun se on tehty.

Hallinto-oikeus on 19.2.2019 antamallaan välipäätöksellä nro 19/0038/4 kieltänyt Tohmajärven kunnanvaltuuston päätöksen 26.11.2018 § 66 täytäntöönpanon.

Tohmajärven kunta on toimittanut hallinto-oikeudelle tiedoksi kunnanvaltuuston päätöksen 25.2.2019 § 5.

Hakkarainen on 25.7.2019 hallinto-oikeuteen saapuneella kirjelmällä peruuttanut valituksensa, koska kunnanvaltuusto on valituksen johdosta kumonnut valituksenalaisen päätöksen. Hakkarainen on vaatinut, että Tohmajärven kunta korvaa hänen oikeudenkäyntikulunsa 50 eurolla, koska kunnanhallitus on myöntänyt tekemänsä virheen.

2. Valitus kunnanvaltuuston päätöksestä 25.2.2019 § 5

Tohmajärven kunnanhallitus on antanut lausunnon, jossa se on muun ohella todennut, että kunnanvaltuustolla on ollut yksiselitteisesti Tohmajärven kunnan hallintosäännön 25 ja 63 §:ien nojalla toimivalta päättää vesilaitoksen maksuista. Kunnanhallituksella on ollut aloitevastaukseen kantaa ottaessaan oikeus päätyä toisenlaiseen näkemykseen kuin ympäristölautakunta. Hakkaraisen väitteet päätöksen kuntalain, yhdenvertaisuuslain ja vesihuoltolain vastaisuudesta ovat niin ylimalkaisia, että niiden osalta on mahdotonta yksilöidysti lausua mitään. Kunnanvaltuuston päätös kohtelee kuntalaisia yhdenvertaisesti eli sama hinnoittelu koskee kaikkia veden loppukäyttäjiä. Viittaus kestävän kehityksen tavoitteeseen menee juridisen tarkastelun ulkopuolelle. Tohmajärven kunnan vesilaitoksella on käytettävissään runsaat pohjavesivarat, joiden tuotto riittäisi kattamaan moninkertaisen vedenkulutuksen. Kyseessä on uusiutuva luonnonvara, jonka pumppaaminen vesiverkkoon ei aiheuta paikallista, saati globaalia vahinkoa sen enempää nykyisille kuin tulevillekaan sukupolville. Kunnanvaltuuston päätös täyttää tavoitteen taloudellisesta ja ekologisesta kestävästä kehityksestä.

Hallinto-oikeus on 11.7.2019 antamallaan välipäätöksellä nro 19/O343/2 kieltänyt Tohmajärven kunnanvaltuuston päätöksen 25.2.2019 § 5 täytäntöönpanon, kunnes hallinto-oikeus on ratkaissut pääasiaa koskevan valituksen tai asiasta sitä ennen toisin määrätään.

Hakkarainen on ilmoittanut kunnanvaltuuston päätöstä 26.11.2018 § 66 koskevan valituksen peruutuksen 25.7.2019 olevan samalla vastine kunnan-

hallituksen lausuntoon. Kirjelmän mukaan itseoikaispäätös ei ole korjannut asiallisesti mitään. Päätöksen esittelyteksti tuo jopa korostetusti esille kuluttajien eriarvoisen aseman vesilaitoksen asiakkaina.

Hallinto-oikeus on varannut Tohmajärven kunnanhallitukselle tilaisuuden lisälausunnon antamiseen siltä osin kuin valitusperusteena on vedottu siihen, että päätetty vesimaksuhojennus on Euroopan unionin säännösten mukaan kiellettyä piilotukea.

Tohmajärven kunnanjohtaja on kunnanhallituksen valtuuttaman ilmoittanut, ettei lisälausunnon antamiselle ole tarvetta. Ilmoitus on lähetetty tiedoksi *Hakkaraiselle*.

HALLINTO-OIKEUDEN RATKAISU

Valitus kunnanvaltuuston päätöksestä 26.11.2018 § 66

Asian käsittely raukeaa pääasian osalta.

Hallinto-oikeus hylkää valittajan oikeudenkäyntikulujen korvaamista koskevan vaatimuksen.

Valitus kunnanvaltuuston päätöksestä 25.2.2019 § 5

Hallinto-oikeus kumoaa Tohmajärven kunnanvaltuuston päätöksen 25.2.2019 § 5.

Hallinto-oikeus velvoittaa Tohmajärven kunnan korvaamaan Hakkaraisen oikeudenkäyntikulut 120 eurolla.

Perustelut

1. Valitus kunnanvaltuuston päätöksestä 26.11.2018 § 66

Koska Hakkarainen on peruuttanut Tohmajärven kunnanvaltuuston päätöksen 26.11.2018 66 § kohdistuvan valituksensa, asian käsittely raukeaa pääasian osalta.

Hakkarainen on valituksensa peruutuksesta huolimatta pysyttänyt oikeudenkäyntikuluvaatimuksensa ja esittänyt kulujensa määräksi 50 euroa.

Kunnallisvalitukseen kuntalain 144 §:n ja oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 126 §:n 1 momentin siirtymäsäännöksen perusteella sovellettavan hallintolainkäyttölain (586/1996) 74 §:n 1 momentin mukaan asianosainen on velvollinen korvaamaan toisen asianosaisen oikeudenkäyntikulut kokonaan tai osaksi, jos erityisesti asiassa annettu ratkaisu huomioon ottaen on kohtuutonta, että tämä joutuu pitämään oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan. Mitä tässä pykälässä ja 75 §:ssä säädetään asianosaisesta, voidaan soveltaa myös päätöksen tehneeseen hallintoviranomaiseen. Hallintolainkäyttölain 74 §:n 2 momentin mukaan harkittaessa julkisen asianosaisen korvausvelvollisuutta on otettava erityisesti huomioon, onko oikeudenkäynti aiheutunut viranomaisen virheestä.

Hallinto-oikeus toteaa, että asian käsittely on rauennut Hakkaraisen peruutettua valituksensa pääasian osalta. Valituksen peruuttaminen tarkoittaa, ettei hallinto-oikeudella ole toimivaltaa tutkia peruutuksen kohteena olevaa asiaa miltään osin. Valituksen peruuttaminen perustuu valittajan omaan harkintaan. Asian laatu sekä Hakkaraisen toisen valituksen yhteydessä esittämään oikeudenkäyntikuluvaatimukseen annettu ratkaisu huomioon ottaen ei ole kohtuutonta, että Hakkarainen joutuu pitämään oikeudenkäynnistä hallinto-oikeudessa aiheutuneet kulunsa tässä asiassa vahinkonaan.

2. Valitus kunnanvaltuuston päätöksestä 25.2.2019 § 5

Toimivaltaa koskeva valitusperuste

Tohmajärven kunnan hallintosäännön 25 §:stä ilmenevien ympäristölautakunnan tehtäviä ja toimivaltaa koskevien määräysten 3. kohdan mukaan ympäristölautakunta vahvistaa kunnan suoraan omistamista vuokra-asunnoista perittävät vuokrat, päättää toimialueeseensa kuuluvat maksut ja taksat ja niistä vapauttamisen paitsi vesihuoltolaitoksen maksuista ja perusteista, rakennusvalvonnan viranomaistehtävien maksuperusteista, ympäristönsuojeluviranomaisen taksasta ja maa-ainesten ottamissuunnitelman tarkastamisesta ja ottamistoiminnan valvonnasta suoritettavista maksuista sekä jätehuoltomaksuista, jotka päättää kunnanvaltuusto.

Tohmajärven kunnanvaltuusto on ollut hallintosäännön 25 §:n nojalla toimivaltainen päättämään vesihuoltolaitoksen maksujen huojentamisesta. Valtuusto ei ole kunnan ylintä päätösvaltaa käyttävänä toimielimenä ollut sidottu valtuustoaloiteasiaa valmistelleen ympäristölautakunnan esitykseen. Valtuusto ei ole valittajan esittämällä perusteilla ylittänyt toimivaltaansa päättäessään asiasta.

Esteellisyyttä koskeva valitusperuste

Sovellettavat säännökset

Kuntalain 97 §:n 1 momentin mukaan valtuutettu on valtuustossa esteellinen käsittelemään asiaa, joka koskee henkilökohtaisesti häntä taikka hänen hallintolain 28 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettua läheistään. Jos valtuutettu ottaa osaa asian käsittelyyn muussa toimielimessä, häneen sovelletaan, mitä kyseisen toimielimen jäsenen esteellisyydestä säädetään.

Saman pykälän 2 momentin mukaan muun luottamushenkilön, tilintarkastajan sekä kunnan viranhaltijan ja työntekijän esteellisyydestä säädetään hallintolain 27–30 §:ssä.

Hallintolain 28 §:n 1 momentin mukaan virkamies on esteellinen jos;

(--)

3) asian ratkaisusta on odotettavissa erityistä hyötyä tai vahinkoa hänelle tai hänen 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettulle läheiselleen;

(--)

5) jos hän tai hänen 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettu läheisensä on hallituksen, hallintoneuvoston tai niihin rinnastettavan toimielimen jäsenenä taikka toimitusjohtajana tai sitä vastaavassa asemassa sellaisessa yhteisössä,

säätiössä, valtion liikelaitoksessa tai laitoksessa, joka on asianosainen tai jolle asian ratkaisusta on odotettavissa erityistä hyötyä tai vahinkoa; (—).

Asiassa saatu selvitys ja oikeudellinen arviointi

Hakkarainen on valituksensa perusteena vedonnut siihen, että asian käsittelyyn on mahdollisesti osallistunut esteellisiä henkilöitä, joista valituksessa on nimeltä mainittu kunnanhallituksen puheenjohtaja, valtuutettu Mikko Löppönen, joka valituksen mukaan on AsOy Tikankontin hallituksen puheenjohtaja.

Kunnanvaltuuston valituksenalaisella päätöksellä 25.2.2020 § 5 on päätetty valtuustoaloitteen käsittelyn yhteydessä myöntää vettä paljon kuluttaville annettavasta alennuksesta. Valituksenalainen päätös ei ole koskenut Mikko Löppöstä kuntalain 97 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla henkilökohtaisesti sillä valituksessa esitetyllä perusteella, että hän on mahdollisesti yksittäisen asuntosakeyhtiön hallituksen puheenjohtaja. Löppönen on lisäksi voinut osallistua valtuustoaloitteen käsittelyyn kunnanhallituksen jäsenenä ja puheenjohtajana. Valituksen mukaan Löppönen on AsOy Tikankontti -nimisen asunto-osakeyhtiön hallituksen puheenjohtaja. Valituksessa ei ole kuitenkaan lähemmin perusteltu sitä, mistä syystä Löppönen olisi tämän asemansa perusteella ollut esteellinen osallistumaan asian käsittelyyn. Valtuustoaloite vesimaksujen alennuksesta on koskenut veden suurkuluttajina olevia maatiloja ja yrityksiä. Kunnanhallitus on 11.2.2019 (§ 37) päättänyt valtuustolle aloitteen johdosta tehtävästä päätösesityksestä. Päätösesityksen mukaan veden kulutushintaan annettavaa alennusta ei myönnetä taloyhtiöille ja yhteisöille, jotka edelleen laskuttavat vedenkulutuksen omilta asiakailtaan. Valittaja ei ole esittänyt sellaista selvitystä, jonka johdosta valtuustoaloitteen johdosta tehtävästä päätöksestä olisi ollut odotettavissa valituksessa mainitulle yhtiölle taikka Löppöselle itselleen hallituksen jäsenyyden perusteella erityistä hyötyä tai vahinkoa hallintolain 28 §:n 1 momentin 3 tai 5 kohdassa tarkoitettulla tavalla. Löppönen ei siten ole ollut valittajan esittämällä perusteella esteellinen osallistumaan asian käsittelyyn kunnanhallituksessa ja kunnanvaltuustossa.

Valituksessa on edelleen todettu, että AsOy Tikankontin hallituksen jäsenet ja Tohmajärven vanhustentalon yhdistykset edustajat etuuden edunsaajina tulisi tarkistaa kunnallisvalituksen käsittelyn yhteydessä. Kunnallisvalituksen tekijän tulee kuntalain 135 §:n 3 momentin mukaisesti esittää valitusperusteet valitusajassa. Valituksessa ei ole yksilöity esteelliseksi väitettyjä henkilöitä tai sitä, millä tavalla he ovat mahdollisesti osallistuneet asian käsittelyyn. Hallinto-oikeus toteaa, että tältä osin esteellisyysväitteeksi tulkittava lausuma on niin yksilöimätön, ettei hallinto-oikeus voi sen johdosta arvioida muiden henkilöiden esteellisyyttä.

Valtiontukea koskeva valitusperuste

Sovellettavat kansalliset säännökset

Vesihuoltolain 18 §:n 1 momentin mukaan vesihuollon ja huleveden viemäröinnin maksujen tulee olla sellaiset, että pitkällä aikavälillä voidaan kattaa

vesihuoltolaitoksen uus- ja korjausinvestoinnit ja kustannukset. Maksuihin saa sisältyä enintään kohtuullinen tuotto pääomalle.

Saman pykälän 2 momentin mukaan maksujen tulee olla kohtuulliset ja tasapuoliset. Maksun suuruudessa voidaan ottaa huomioon tarve säädellä veden kulutusta, veden erityinen käyttötarkoitus taikka jäteveden poikkeuksellinen laatu tai määrä. Maksujen tulee tarpeen mukaan olla sellaiset, että ne edistävät veden säästäväistä käyttöä ja jäteveden määrän vähentämistä sekä ehkäisevät haitallisten aineiden johtamista viemäriin.

Vesipuitedirektiivi

Euroopan parlamentin ja neuvoston yhteisön vesipolitiikan puitteista antaman direktiivin (2000/60/EY) 9 artiklan 1 kappaleen mukaan jäsenvaltioiden on otettava huomioon vesipalveluista aiheutuvien kustannusten kattamisen periaate mukaan lukien ympäristö- ja luonnonvarakustannukset ja silloin on otettava huomioon liitteen III mukainen taloudellinen analyysi ja erityisesti pilaaja maksaa -periaate.

Saman artiklan 2 kappaleen mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että viimeistään vuonna 2010:

(--)

- veden käytön eri sektorit, jaoteltuina ainakin teollisuuteen, kotitalouksiin ja maatalouteen, osallistuvat riittävästi vesipalveluista aiheutuvien kustannusten kattamiseen, käyttäen perusteena liitteen III mukaista taloudellista analyysiä ja ottaen huomioon pilaaja maksaa -periaatteen.

Liitteessä III on todettu, että taloudellisen analyysin sisältämän tiedon on oltava riittävää ja riittävän yksityiskohtaista (ottaen huomioon tarpeellisten tietojen keräämiseen liittyvät kustannukset), jotta voidaan:

- a) laatia tarpeelliset laskelmat vesipalveluista aiheutuvien kustannusten kattamisen periaatteen huomioon ottamiseksi ottaen 9 artiklan mukaisesti huomioon vedenhankinnan ja tarpeen pitkän ajan ennusteet vesipiirissä sekä tarvittaessa:
  - arviot vesipalveluihin liittyvistä vesimääristä, hinnoista ja kustannuksista, ja
  - arviot tarpeellisista investoinneista sekä niitä koskevat ennusteet;

(--)

Euroopan unionin valtioneuvoston sääntely ja unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntö

Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 107 artiklan 1 kohdan mukaan, jollei perussopimuksissa toisin määrätä, jäsenvaltion myöntämä taikka valtion varoista muodossa tai toisessa myönnetty tuki, joka vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua suosimalla jotakin yritystä tai tuotannonalaa, ei sovellu sisämarkkinoille, siltä osin kuin se vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Artiklan 2 ja 3 kohdassa määrätään sisämarkkinoille soveltuvista tuista.

SEUT 108 artiklan 3 kohdan mukaan komissiolle on annettava tieto tuen myöntämistä tai muuttamista koskevasta suunnitelmasta niin ajoissa, että se

voi esittää huomautuksensa. Jos komissio katsoo, että tällainen suunnitelma ei 107 artiklan mukaan sovellu sisämarkkinoille, se aloittaa 2 kohdassa tarkoitettujen menettelyjen viipymättä. Jäsenvaltio, jota asia koskee, ei saa toteuttaa ehdottamiaan toimenpiteitä, ennen kuin menettelyssä on annettu lopullinen päätös.

Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan kansallisten tuomioistuinten käsiteltäväksi voidaan saattaa asioita, joissa ne joutuvat tulkitsemaan ja soveltamaan SEUT 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua tuen käsitettä etenkin ratkaistakseen sen, olisiko valtion toimenpiteen, joka on toteutettu noudattamatta 108 artiklan 3 kohdan mukaista ennakkovalvontamenettelyä, osalta pitänyt noudattaa mainittua menettelyä vai ei. Jos ne tulevat siihen tulokseen, että asianomainen toimenpide olisi pitänyt ennalta ilmoittaa komissiolle, niiden on todettava se sääntöjenvastaiseksi. Kansallisilla tuomioistuimilla ei sitä vastoin ole toimivaltaa ratkaista sitä, soveltuuko valtioneuvoston sisämarkkinoille, sillä tämä osa valvonnasta kuuluu komission yksinomaiseen toimivaltaan (ks. tuomio P, C-6/12, EU:C:2013:525, kohta 38 oikeuskäytäntöviittauksineen sekä tuomio OTP Bank, C-672/13, EU:C:2015:185, kohta 31 ja 37).

Unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan kaikkien SEUT 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen edellytysten on täyttyttävä, jotta kyseessä olisi valtioneuvoston tuki. Näiden edellytysten mukaisesti 1) toimenpiteen on oltava valtion toteuttama ja rahoitettu valtion varoin, 2) siitä on oltava taloudellista etua tuensaajille, 3) edun on oltava valikoiva siltä osin kuin se suosii tiettyjä yrityksiä ja 4) toimenpiteen on vääristettävä tai uhattava vääristää kilpailua siten, että se voi vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan (esimerkiksi asia C-237/04 Enirisorse, EU:C:2006:197, kohdat 38–39; asia C-172/03 Heiser, EU:C:2005:130, kohta 27; asia C-280/00 Altmark Trans, EU:C:2003:415, kohta 75).

Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä on todettu, että tuen valikoivuutta koskevan edellytyksen täyttymistä arvioitaessa on ratkaistava, onko jokin kansallinen toimenpide tietyssä oikeudellisessa järjestelmässä omiaan suosimaan jotakin yritystä tai tuotannonalaa, kun näitä verrataan muihin yrityksiin tai tuotannonaloihin, jotka ovat kyseisellä järjestelmällä tavoitellun päämäärän kannalta näihin rinnastettavassa tosiasiallisessa ja oikeudellisessa tilanteessa. Valtiontukien käsite ei kata valtion toimenpiteitä, joilla aikaansaadaan erilaista kohtelua yritysten välillä ja jotka ovat näin lähtökohteisesti valikoivia silloin, kun kyseinen erottelu johtuu sen järjestelmän luonteesta tai rakenteesta, jonka osa toimenpiteet ovat (tuomio, suuri jaosto C-524/14 P, Hansesstadt Lübeck, EU:C:2016:971, 41 kohta ja siinä viitattu oikeuskäytäntö ja 52 kohta sekä tuomio, C-70/16 P, Comunidad Autónoma de Galicia ja Retegal v. komissio, EU:C:2017:1002, 58 kohta).

Komission tiedonanto valtioneuvoston tukien käsitteestä

Komission tiedonannossa Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtioneuvoston tukien käsitteestä (2016/C 262/01) on käsitelty kohdassa 7.4 infrastruktuurin toiminnanharjoittajan loppukäyttäjälle myöntämää tukea. Tiedonannossa todetaan tältä osin seuraavaa:

225. Jos infrastruktuurin toiminnanharjoittaja on saanut valtiontukea tai sen varat ovat valtion varoja, se voi myöntää etua infrastruktuurin käyttäjille (jos ne ovat yrityksiä), elleivät käyttöehdot täytä markkinataloustoimijates-tin edellytyksiä, toisin sanoen infrastruktuuri on käyttäjien saatavilla markkinaehdoin.

226. Edellä 4.2 jaksossa esitettyjen yleisten periaatteiden mukaisesti kyse ei tällaisissa tapauksissa ole edun myöntämisestä käyttäjille, jos infrastruktuurin käyttömaksut on määritetty kaikki 90–96 kohdassa esitetyt asiaan-kuuluvat edellytykset täyttävän tarjouskilpailun avulla.

227. Kuten 4.2 jaksossa todettiin, jos tällaista näyttöä ei ole saatavilla, kysymystä siitä, onko transaktio markkinaehtojen mukainen, voidaan arvioida tarkastelemalla niitä ehtoja, joiden perusteella vastaavat yksityiset toiminnanharjoittajat myöntävät vastaavan infrastruktuurin käyttöluvan vastaavissa tilanteissa (vertailuanalyysi), jos tällainen vertailu on mahdollinen.

228. Jos yhtäkään edellä esitettyä arviointiperustetta ei voida soveltaa, se seikka, että transaktio on markkinaehtojen mukainen, voidaan määrittää yleisesti hyväksytyyn vakio- tai muotoisen arviointimenetelmän perusteella. Komissio katsoo, että sellaisten avointen infrastruktuurien julkinen rahoitus, joita ei ole tarkoitettu tietyille käyttäjille, täyttää markkinataloustoimijates-tin, kun käyttäjät ennakolta tarkasteltuna parantavat asteittain hankkeen/toiminnanharjoittajan kannattavuutta. Näin on silloin, kun infrastruktuurin toiminnanharjoittaja tekee yksittäisten käyttäjien kanssa kaupallisia järjestelyjä, joiden ansiosta kaikki kyseisistä järjestelyistä aiheutuvat kustannukset voidaan kattaa, mukaan lukien vankkoihin keskipitkän aikavälin näkymiin perustuva kohtuullinen voittomarginaali. Arvioinnissa olisi otettava huomioon kaikki toiminnanharjoittajalle tietyn käyttäjän toiminnasta aiheutuvat lisätulot ja odotetut lisämenot.

Asiassa saatu selvitys

Tohmajärven keskustan valtuustoryhmä on tehnyt vesimaksujen huojentamisesta valtuustoaloitteen, jossa on esitetty, että viranhaltijat alkaisivat selvittämään mahdollisuutta vesimaksun huojentamiseen kaikkein suurimmille vedenkäyttäjille, käytännössä maataloille ja yrityksille, joilla kulutus voi olla kymmeniä kuutioita päivässä. Erityisesti asia koskee alueen vahvaa karjataloutta, joka on valtakunnallisestikin vaikeuksissa.

Kunnanhallitus on 8.1.2018 (§ 5) päättänyt, että aloite annetaan teknisen toimialan valmisteltavaksi ja että ympäristölautakunnalta odotetaan esitystä aloitevastaukseksi. Saatesanoinaan kunnanhallitus on todennut, että se suhtautuu aloitteeseen periaatteellisesti myönteisesti. Kuntaan on rakennettu laaja, lähes koko kunnan kattava vesihuoltoverkosto. Yhtenä keskeisenä perusteluna on ollut karjatalouden vaatiman vesihuollon turvaaminen. Nyt monilla tiloilla kuitenkin pyritään välttämään kunnallisen veden käyttöä, mikäli omissa kaivoissa vettä riittää. Kunnan vedenottamoiden kapasiteetti riittäisi huomattavasti suuremman vesimäärän myymisen ja lisäveden pumppaaminen verkostoon on kunnalle edullista. Vesimaksut koostuvat liityntämaksuista, perusmaksuista ja veden ja jäteveden kulutusmaksuista. Aloitevastauksista valmisteltaessa tulee tarkastella kaikkia näitä osatekijöitä, ja

samalla kannattaa arvioida ja selkeyttää vesi- ja jätevesitaksoja kokonaisuutena muutenkin.

Ympäristölautakunta on kokouksessaan 17.10.2018 (§ 117) päättänyt lähettää kunnanhallitukselle vastauksena valtuustoaloitteeseen seuraavan päätösehdotuksen:

Käynnistetään kokeilu vuosille 2019-2020. Kokeilun aikana vuosittain 3 000 m³ ja sitä enemmän vettä kuluttavat maatilat ja yritykset voivat hakea ympäristölautakunnalta alennusta veden kulutushintaan. Hakemus tulee esittää ensimmäisen kerran syyskuun 2019 loppuun mennessä. Ympäristölautakunta käsittelee hakemukset kokouksessaan ja samalla määrittelee alennusperusteet.

Kunnanhallitus on kokouksessaan 12.11.2018 (§ 316) päättänyt esittää valtuustolle vastauksena valtuustoaloitteeseen, että vuosittain 2 000 m³ ja sitä enemmän vettä kuluttavat maatilat ja yritykset voivat hakea ympäristölautakunnalta alennusta veden kulutushintaan. Alennus on 50 % kokeiluvuosina 2019–2020. Hakemus tulee esittää ensimmäisen kerran syyskuun 2019 loppuun mennessä. Ympäristölautakunta käsittelee hakemukset kokouksessaan ja samalla määrittelee alennusperusteet. Samalla kunnanhallitus on esittänyt, että valtuusto toteaa valtuustoaloitteen loppuun käsitellyksi.

Valtuusto on valituksenlaisella päätöksellään 25.2.2019 § 5 päättänyt edellä selostetuin tavoin vesilaitoksen loppukuluttaja-asiakkaille veden kulutushintaan myönnettävästä 50 %:n alennuksesta siltä osin kuin kulutus ylittää 2 000 m³ vuodessa.

Oikeudellinen arviointi

Hakkarainen on valituksensa perusteena vedonnut myös siihen, mitä hän on kunnanvaltuuston päätöksestä 26.11.2018 § 66 tekemässään valituksessa esittänyt. Viimeksi mainitun valituksen mukaan päätetty vesimaksun huojennus on Euroopan unionin säännösten mukaan kiellettyä piilotukea. Asiassa on siten valituksen johdosta arvioitavana se, onko kunnanvaltuuston päätös vesimaksujen huojentamisesta syntynyt virheellisessä järjestyksessä sen vuoksi, että kunta ei ole selvittänyt unionin valtioneuvoston ja säännösten soveltumista järjestelyyn. Asiassa tulee arvioitavaksi, voidaanko vesimaksujen huojennusta pitää SEUT 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna valtioneuvon ja olisiko kunnan tullut tästä syystä selvittää unionin valtioneuvoston ja -säännösten mahdollinen soveltuvuus ennen päätöksen tekemistä.

Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan myös alueellisen viranomaisen, kuten kunnan viranomaisen, toimenpide voi olla SEUT 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtioneuvon (tuomio Saksa v. komissio, 248/84, EU:C:1987:437, 17 kohta ja tuomio Portugali v. komissio, C-88/03, EU:C:2006:511, 55 kohta). Tohmajärven kunta on määrittänyt kunnallisen vesihuoltolaitoksensa maksut ja maksujen alennukset. Siten valtion varoja koskeva valtiontuen edellytys täyttyy.

Toimenpiteen luonteen arvioinnissa olennaista on, annetaanko toimenpiteellä valikoivaa etua sille, joka on toimenpiteen kohteena, ja onko toimenpide omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan ja vääristämään kilpailua.

Valtiontuen on oltava valikoiva ja vaikutettava siten tiettyjen yritysten ja niiden kilpailijoiden väliseen tasapainoon. Valikoivuus erottaa valtiontuen yleisistä toimenpiteistä, jotka koskevat erotuksetta jäsenvaltion kaikkia yrityksiä kaikilla talouden aloilla. Valtuusto on päättänyt, että kaikille sellaisille loppukuluttajille, joiden veden vuosikulutus ylittää 2 000 m³ myönnetään 50 %:n alennus veden kulutushintaan mainitun määrän ylittävin osin. Alennusta ei myönnetä taloyhtiöille tai sellaisille yhteisöille, jotka edelleen laskuttavat vedenkulutuksen omilta asiakkailtaan. Hallinto-oikeus toteaa, että päätetty vesimaksun huojennus hyödyttää ainoastaan yli 2 000 m³ vuodessa vettä käyttäviä loppukuluttajayrityksiä ja vaikuttaa siten näiden yritysten ja tätä vähemmän vettä käyttävien loppukuluttajayritysten väliseen tasapainoon. Kunta ei ole myöskään esittänyt mitään seikkoja, joiden perusteella alennuksen saamiseksi asetettu raja olisi määritelty siten, että alennus ei vaikuttaisi edellä mainittuun tasapainoon. Toimenpidettä on siten pidettävä valikoivana.

Arvioitaessa sitä, voiko puheena oleva vesimaksujen huojennus muodostaa taloudellisen edun tietyille yrityksille tai tuotannonalalle, on olennaista selvittää, kattavatko suurimmilta vedenkäyttäjiltä perittävät huojennetut vesimaksut kaikki mainittujen yritysten toiminnasta vesilaitokselle aiheutuvat kustannukset. Kustannusten kattamisen periaate edellyttää, että elinkeinotoiminnalta perittävien vesihuollon maksujen tulee kattaa ne kustannukset, joita palvelujen tuottamisesta vesihuoltolaitokselle aiheutuu. Vesihuollon maksujen tulee pitkällä aikavälillä kattaa myös vesihuoltolaitoksen investoinnit ja yleiset kustannukset. Laskelmissa tulee ottaa huomioon myös yhtiöiden toiminnasta aiheutuvat todelliset lisätulot ja odotetut lisämenot. Tohmajärven kunnanvaltuusto ei ole valituksenalaisessa päätöksessään arvioinut päättämänsä vesihuoltomaksun huojennuksen luonnetta suhteessa unionin valtioneuvoston päätöksiin. Päätökseen ei sisälly selvitystä edellä kuvatusta kannattavuuslaskelmasta, eikä sellaista ole esitetty asiaa hallinto-oikeudessa käsiteltäessäkään. Näin ollen ei voida pitää poissuljettuna sitä, että yli 2 000 m³ vettä kuluttavat loppukuluttajayrittäjät saisivat päätöksen johdosta SEUT 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua taloudellista etua.

Kauppa- ja kilpailuvaikutuksen täyttymiseen riittää, että voidaan osoittaa, että tuensaaja harjoittaa taloudellista toimintaa ja toimii markkinoilla, joilla käydään jäsenvaltioiden välistä kauppaa. Maksuhuojennus kohdentuu kunnan suurimmille vedenkäyttäjille, eli käytännössä suurehkoille yrityksille, joita ovat esimerkiksi alueen maatilat. Maksuhuojennuksista etua saavista yrityksistä ainakin maatalouselinkeinoja harjoittavat tilat toimivan kilpailuilla markkinoilla, joilla yritykset harjoittavat toimintaa, jonka puitteissa käydään kauppaa myös jäsenvaltioiden välillä. Asiassa ei siten voida poissulkea sitä, että toimenpide on SEUT 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettulla tavalla omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan ja että se ainakin uhkaa vääristää kilpailua.

Edellä todetun perusteella ei ole mahdollista poissulkea sitä, että päätetyt vesimaksujen huojennukset sisältävät Euroopan unionin toiminnasta tehdystä sopimuksesta tarkoitettua kiellettyä valtiontukea. Kunnanvaltuuston valituksenalaista päätöstä tehtäessä ei ole riittävästi selvitetty mahdollisen valtiontuen olemassaoloa ja valtiontukisäännösten soveltamisen edellytyksiä. Kun päätelmää valtiontukimääräysten ja -säännösten soveltumattomuudesta ei ole tehtävissä myöskään asiaa hallintolainkäytön järjestyksessä arvioitaessa, valituksenalainen kunnanvaltuuston päätös on syntynyt kuntalain 135 §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettulla tavalla virheellisessä järjestyksessä.

Asian näin päättyessä hallinto-oikeus ei lausu muista valituksessa esitetystä valitusperusteista.

Oikeudenkäyntikulut

Hallintolainkäyttölain (586/1996) 74 §:n 1 momentin mukaan asianosainen on velvollinen korvaamaan toisen asianosaisen oikeudenkäyntikulut kokonaan tai osaksi, jos erityisesti asiassa annettu ratkaisu huomioon ottaen on kohtuutonta, että tämä joutuu pitämään oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan. Mitä tässä pykälässä ja 75 §:ssä säädetään asianosaisesta, voidaan soveltaa myös päätöksen tehneeseen hallintoviranomaiseen. Hallintolainkäyttölain 74 §:n 2 momentin mukaan harkittaessa julkisen asianosaisen korvausvelvollisuutta on otettava erityisesti huomioon, onko oikeudenkäynti aiheutunut viranomaisen virheestä.

Oikeudenkäynti on johtunut viranomaisen päätöksessä olleesta virheestä. Asiassa annettu ratkaisun huomioon ottaen olisi kohtuutonta, jos valittaja joutuisi pitämään oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan. Hakkarainen ei ole esittänyt selvitystä oikeudenkäyntikulujensa perusteista. Hallinto-oikeus on kuitenkin arvioinut esitetyn oikeudenkäyntikuluvaatimuksen määrältään kohtuulliseksi.

Sovelletut oikeusohjeet

Perusteluissa mainitut
Kuntalaki 14 § 1 momentti ja 135 §
Hallintolainkäyttölaki 75 § 2 momentti
Oikeudenkäymiskaari 21 luku 14 §
Laki oikeudenkäynnistä hallintoasioissa 125 ja 126 §

Muutoksenhaku

Kuntalain 142 §:n 1 momentin mukaan tähän päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Valitusosoitus on liitteenä (kunnallisvalitus).

Päätöksen ovat tehneet hallinto-oikeuden jäsenet Jukka Hartikainen, Elina Ranz ja Marika Turunen.

Esittelevä jäsen

Marika Turunen

Sauli Hakkarainen
lainkäyttösihteeri

Jakelu

Päätös Pauli Juhani Hakkarainen, postitse antopäivänä

Oikeudenkäyntimaksu maksutta

Jäljennös Tohmajärven kunnanvaltuusto / kunnanhallitus, postitse antopäivänä

Kunnan on kuntalain 142 §:n mukaan viipymättä julkaistava ilmoitus tästä päätöksestä yleisessä tietoverkossa, jollei salassapitoa koskevista säännöksistä muuta johdu.

VALITUSOSOITUS

Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen kirjallisella valituksella, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Valitusluvan myöntämisen perusteet

Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 111 §:n 1 momentin mukaan valituslupa on myönnettävä, jos:

- 1) lain soveltamisen kannalta muissa samanlaisissa tapauksissa tai oikeuskäytännön yhtenäisyyden vuoksi on tärkeitä saattaa asia korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi;
- 2) asian saattamiseen korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi on erityistä aihetta asiassa tapahtuneen ilmeisen virheen vuoksi; tai
- 3) valitusluvan myöntämiseen on muu painava syy.

Valituslupa voidaan myöntää myös siten, että se koskee vain osaa muutoksenhaun kohteena olevasta hallinto-oikeuden päätöksestä.

Valitusaika

Valitus on tehtävä **30 päivän kuluessa hallinto-oikeuden päätöksen tiedoksisaantipäivästä**, sitä päivää lukuun ottamatta.

Jos päätöksestä valitetaan kunnan jäsenelle taikka kuntayhtymän jäsenkunnalle tai sen jäsenelle kuuluvan valitusoikeuden nojalla, valitusaika lasketaan siitä päivästä, jolloin ilmoitus päätöksestä on julkaistu kunnan, kuntayhtymän tai asianomaisten kuntien yleisessä tietoverkossa.

Jos päätös on annettu asianosaiselle erikseen tiedoksi, valitusaika luetaan kuitenkin tiedoksisaannista. Vastaanottajan katsotaan saaneen tiedon kirjeitse tavallisena tiedoksiantona lähetetystä päätöksestä seitsemäntenä päivänä päätöksen lähettämisestä, jollei vastaanottaja näytä tiedoksisaannin tapahtuneen tätä myöhemmin.

Käytettäessä todisteellista tiedoksiantotapaa vastaanottajan katsotaan saaneen päätöksestä tiedon sinä päivänä, jona päätös on vastaanotettu. Tiedoksisaantipäivän osoittaa vastaanottotodistus, saantitodistus tai tiedoksiantotodistus. Sijaistiedoksiannossa tiedoksisaannin katsotaan tapahtuneen kolmantena päivänä sijaistiedoksiantoa koskevan tiedoksiantotodistuksen osoittamasta päivästä.

Käytettäessä tavallista sähköistä tiedoksiantotapaa vastaanottajan katsotaan saaneen tiedon päätöksestä kolmantena päivänä viestin lähettämisestä (sähköpostitse tai sähköisen asiointipalvelun kautta), jollei muuta näytetä. Sähköisen asiointipalvelun kautta todisteellisesti tiedoksi saadun päätöksen tiedoksisaantipäivä on päätöksen noutamispäivä asiointipalvelusta.

Viranomaisen tietoon asiakirjan katsotaan kuitenkin tulleen kirjeen tai sähköisen viestin saapumispäivänä.

Valituksen sisältö

Valituksessa, johon on sisällytettävä valituslupahakemus, on ilmoitettava

- valittajan nimi ja yhteystiedot mukaan lukien se postiosoite ja mahdollinen muu osoite, johon oikeudenkäyntiin liittyvät asiakirjat voidaan lähettää (prosessiosoite); jos valittajan puhevaltaa käyttää hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä, on valituksessa mainittava myös tämän yhteystiedot
- päätös, johon haetaan muutosta (valituksen kohteena oleva päätös)
- peruste, jolla valituslupaa pyydetään, sekä syyt, joiden vuoksi valitusluvan myöntämiseen on mainittu peruste
- miltä kohdin päätökseen haetaan muutosta ja mitä muutoksia siihen vaaditaan tehtäväksi (vaatimukset)
- vaatimusten perustelut
- mihin valitusoikeus perustuu, jos valituksen kohteena oleva päätös ei kohdistu valittajaan.

Yhteystietojen muutoksesta on valituksen vireillä ollessa ilmoitettava viipymättä korkeimmalle hallinto-oikeudelle. Jos usea tekee valituksen yhdessä, voidaan joku heistä ilmoittaa yhdyshenkilöksi.

Valituksen liitteet

Valitukseen on liitettävä

- hallinto-oikeuden päätös valitusosoituksineen
- selvitys siitä, milloin valittaja on saanut päätöksen tiedoksi, tai muu selvitys valitusajan alkamisen ajankohdasta
- asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle.

Asiamiehen, joka ei ole toiminut asiamiehenä asian aikaisemmassa käsittelyvaiheessa, ja joka ei ole asianajaja, julkinen oikeusavustaja tai luvan saanut oikeudenkäyntiavustaja, on liitettävä valitukseen valtakirja.

Valituksen toimittaminen

Valitus on toimitettava valitusajassa korkeimmalle hallinto-oikeudelle. Valituksen tulee olla perillä valitusajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä. Tämä koskee myös tilanteita, joissa valitus toimitetaan sähköisen asiointipalvelun kautta tai sähköpostitse. Valitus liitteineen voidaan toimittaa sähköisen asiointipalvelun kautta. Asiointipalvelun kautta toimitettua valitusta tai sähköpostitse toimitettua valitusta ei tarvitse toimittaa paperimuodossa. Asiakirjojen lähettäminen postitse tai sähköisesti tapahtuu lähettäjän omalla vastuulla.

Korkeimman hallinto-oikeuden yhteystiedot:

Postiosoite:	Korkein hallinto-oikeus, PL 180, 00131 Helsinki
Sähköposti:	korkein.hallinto-oikeus@oikeus.fi
Käyntiosoite:	Fabianinkatu 15, 00130 Helsinki
Puhelin:	029 56 40200
Faksi:	029 56 40382
Aukioloaika:	arkipäivisin klo 8.00–16.15

Hallinto- ja erityistuomioistuinten sähköinen asiointipalvelu:
<https://asiointi2.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet>

KORKEIMMAN HALLINTO-OIKEUDEN PÄÄTÖKSESTÄ PERITTÄVÄ OIKEUDENKÄYNTIMAKSU

Muutoksenhakuasian käsittelystä korkeimmassa hallinto-oikeudessa peritään 510 euron suuruinen oikeudenkäyntimaksu.

Oikeudenkäyntimaksua ei peritä yksityishenkilön vireille panemissa sosiaalihuoltolaissa (1301/2014) eikä terveydenhuoltolaissa (1326/2010) tarkoitettua palvelua tai etuutta koskevissa asioissa, lastensuojelulain (417/2007) mukaisissa asioissa, lukuun ottamatta mainitun lain 16 c §:ssä tarkoitettuja, kuntien keskinäisiä korvauksia koskevia asioita, yksityishenkilön vireille panemissa ulkomaalaislain (301/2004) mukaisissa kansainvälistä suojelua koskevissa asioissa, mielenterveyslain (1116/1990) mukaisissa asioissa eikä asioissa, joiden käsittely on muualla laissa säädetty maksuttomaksi.

Oikeudenkäyntimaksua ei peritä, jos korkein hallinto-oikeus muuttaa valituksenalaista päätöstä muutoksenhakijan eduksi. Veroasiassa annettua ennakkoratkaisua koskevassa muutoksenhakuasiassa maksu kuitenkin peritään riippumatta lopputuloksesta. Oikeudenkäyntimaksua ei peritä oikeusapulain (257/2002) nojalla käsittelymaksuista vapautetuilta.

Tuomioistuinmaksulaki (1455/2015).